

DOBROĆ (647) *sb f*

Oba o jasne.

sg N dobroć (120). ◇ G dobroci (215). ◇ D dobroci (24). ◇ A dobroć (137). ◇ I dobrocią (47). ◇ L dobroci (48). ◇ V dobroci (10). ◇ pl N dobroci (4). ◇ G dobroci (9). ◇ A dobroci (30). ◇ L dobrociach (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (XVIII) – XIX w.

1. *Laskawość, życzliwość, dobrotliwość, miłosierdzie (o Bogu i ludziach); uczciwość; bonitas Murm, Cn; probitas Calag, Cn; beneficentia BartBydg; pietas Calag; integritas Cn (515) : przewyiedz ya [duszę] do wiecznego od poczynienia łgłofem radošcy ij wi[z]nawanya/ twoyey dobrocy nawycky wyekow. BierRaj 18; BierEz Mv; OpecŻyw 16, 43, 149v, 168; PatKaz II 31v, 54v; PatKaz III 87v; Mymer¹ 33v; BartBydg 18v; FalZioł V 49; Vrząd miey w poczełnošci, kaźdemu vžiczay fwey dobroci. BielŻyw 20; iako fie ten omyla ktory łądzi dobroć cźłowieczą z ięzika iż on pięknie mowi albo łagodnie. GlabGad Mv, L8v, Mv, O7; KlerWes A2v; Dziwne fą fwiadcztwa twoie miły panie. Świadcztwa, to iełt przykazania ktore fwiadczą o twey dobroci. WróbŻołt pp3v, B7, 118/66, oo4, oo4v; Abowiem kto moźe porownać dobrocią łtobą ktory mało fie zągniewawłšy krotko pokárác racyzłš RejPs 104, 173, 214v; SekłWyzn b4, C; RejJóz L3v; SekłKat S3v [2 r.]; RejKup n7, o6v, p5v, r6, dd6v (8); HistAl Gv; MurzHist K4; MurzNT 41, 46; KromRozm III A7, A8v, E8; Otworzywłšy moźną rękę oney Bołkiey hoynošci/ Tu włšytki nápełniác racyzłš twey niezmierney dobroci LubPs X6, K4, X5 marg, dd5 [3 r.], ee4, ee6v [2 r.], Hv; [Adam] Prze grzech ze włšech nawięłłšy on/ włšyłtky dobrocy iełt zbawion/ byđłu rowny vczyniony. SekłPieš 31, 31v; KrowObr 206v; RejWiz 53; Leop 4.Reg 3/18; Dźiwna iełt dobroć Bołka kthorej nic y nawięłłše złošci niezawądzaią BibRadz I 4a marg, I 3a marg, 2.Esdr 6/19; OrzRozm L3v marg; bo to nie według ciála dano rozumieć/ iedno według ducha przez wiare/ przez ktorą bacźmy łzyrokošć dobroci Bołkiey rozłewać fie hoynie ná włšytko łtworzenie iego. BielKron 1v; ona [królowa Barbara] łwoiá dobrocią niezmierną/ włšyłtki ludzycy była zołdowála BielKron 408v, 38v, 175, 327v; GrzegRóżn D2v; KwiatKsiąź Bv, B2v, B3v [2 r.], G2v; Si bonitas tua meo iudicio responderit. By mie twoyá dobroć nie chciála omylić. Mącz 410b, 26b [2 r.], 312c; Prot D3v; Niewdzięcznošć dobroci boźey w obłądzonych. SarnUzn F5 marg; RejAp 31, Dd3v; GórnDworz Xv, Ff3, Gg4v, Gg5, L17; niłkad inąd o pociechę nie woła/ iedno od Pána łwego [...] wyłławiáiac go być rozmáitey dobroci á z rozlicznemi pociechami RejPos 138; Pátrzayźe iákicy to iełt dobroci Pan RejPos 146v, 138, 139, 139v, 149v [2 r.], 225 (14); BiałKat 378v; Bo chce Pan Bog iżby wychowáncy iego/ vłtawicźnie náń łie łpufzczáli/ á w iego dobroci włšyłtkę nádźieię łwą pokłádáli KuczbKat 270, 265, 400; Albo tákieź y zbytnia dobroć/ kiedy ktho bęđąc przełozonym złych nie karze/ rownie iákoby łotrowłką łzkołę zbudowál/ á łam w niey był bákálarzem/ á včzył ie iáko máiá złemi być. RejZwierc 148v, 44v, 101v, 222 [3 r.], Aaa3; WujJud 71v; RejPosRozpr b3; (Vłtałbym) gdybym nie vwierzył/ że vyzrę dobroć Iehowy/ wziemi żywiacych. BudBib Ps 26/13, 2.Esdr 6/19, Zach 9/17; HistHel B2v; modlimy łię ząwźdy zá was/ áby was vraczył tym zwániem Bog náłš/ y áby wypełnił/ włšelką dobrą chęć dobroci [omnem bonam voluntatem bonitas] y łprawę wiary vmocy. BudNT 2.Thess 1/11, Rom 15/14; PaprPan D2v, K, L3v, M4; Gdyź błąđ/ by niewiem iáko ząłtárzáły/ iáko y złošć choćby iá zá dobroć poczytano [malum bene positum] ząwźdy plugáłtwo włobie ząwárte ma ModrzBaz 2, 53,*

68; niedopusći dobroć Boża/ aby proste á niewiádomo Pogáńftwo ofzukáne było. *SkarJedn* 398, 270; *Calag* 208a; Twéy dobroći/ ípraw twoich fławá/ mocny boże/ Niebá sięga *KochPs* 104; Bładziłem/ pókim trófk nieznał/ dziś lepszy karány: Obiaw mi íwóy ftátut/ pánie w dobroć nieprzebrány. *KochPs* 182 [*idem CzahTr* L4], 84, 131, 164 [2 r.], 166, 194 (18); O IEZV przenałódzfy rozlany oleiek wonny imię twoie: niech íkofztuie [!]/ íaka íeft fłodkość dobroći twoiey *SkarŻyw* 4, 3, 114, 202, 258, 305 (10); Kogo kiedy pobożność íego rátowála? Kogo dobroć przypadku złégo vchowála? *KochTr* 11; *CzechEp* 167; *KlonŻal* B3v; *WisznTr* 29; Pan świętobliwy: którému nie miała Polká w dobroći równia/ íako wftála. *KochPieś* 15; *PudłFr* 55 [2 r.]; *ZapKościer* 1586/69; Znam ía ciężkie grzechy moie/ zem obraził dobroć twoię *ArtKanc* L20v, C17v, L5, M18, M19, R17v (8); *GrochKal* 17; Bo wzywáią do tego rzemięfłá nie tylko wíchrowáthego y rozmáitego dowćipu/ ále też nieiákíey w mowie poważności/ ná kftált íákoweyśi zmyfloney dobroći y wftydu/ żeby íie tym prędzey w łáfkę pánow wkrádlí/ y zátym onę íwą zátáioną pod páfzczem dobroći chytróść wynurzyli *Phil* G4; DObroć mnie twoiá/ Pánie/ póciefzylá/ Z chorob/ fráfunkow/ dużę otrzeżwiłá *GrabowSet* I; Dobroć twoiá tylko/ dobroć twoiá Pánie/ Nápełnia obłoki/ vtwierdza otchlánie. *GrabowSet* K3; Dobroći twoiey skárby rofpafzáiác/ Ginę/ íwoy żywot/ wízech zmaz pełen znáiąc. *GrabowSet* T2, D3v, E3, G3v, H3, I4 (20); że was lámá dobroć królów wáfzych przeciw nieprzyiácielowi pobndzáć ma/ nie pieniądze żadné. *OrzJan* 61; O Niezmierną Bořka dobroći/ rácz mi odpuścíc miłóścíwíe oziębłóść moię *LatHar* 49, 71, 422, 564, 575; dla vcześnictwá dobroći Bożey też y ludzie bywáią dobrzy. *WujNT* 164; Nie day íię zwyciężyć złemu: ále zwyciężay złe w dobrym (*marg*) złość dobroćią. (–) [*Noli vinci a malo, sed vince in bono malum*]. *WujNT Rom* 12/21 [*przekład tego samego tekstu ModrzBaz* 68], s. 396, *Rom* 11/22, s. 842; *SiebRozmyśl* D4 [2 r.]; Ty íednák zaczný Pánie [...] Nie będzíeř broníł wízu/ á dobroći twoiey Vzyíeř przeciw tey to máley pracy moiey. *WitosłLut* A2v; *SkarKaz* 42a, 84a, 552a; *CzahTr* L4; *GosłCast* 64; *SkarKazSej* 666b; *KlonWor* 28; O Oycze miłóścíerny/ ktorego dobroći Zadnego grobla grzechu/ zdroiow nie odwroćí/ Íuż íie zmiłuy nád námi *SzarzRyt* B2v, A4, B3v, D2.

dobroć ku komu (2): *RejPosWiecz*³ 98; Stoię pod krzyżem twoim/ y z boku twego z źródłá zbáwíenia píję krew twoię [...] Ízali o dobroći twoiey ku mnie rofpáczác mogę? *SkarKaz* 161b.

dobroć przeciw komu (8): *KromRozm II* k; ábychmy vznawáli íaka íeft dobroć Páńfka przeciw nam nędznym á nie godnym/ tákiey łáfkí yego. *LubPs* X5, dd4; *BibRadz Ps* 114 *arg*; *BielKron* 1v; potrzebá/ áby lud Chrześcíańfki pobudzon był ku miłowániu wielkiey przeciwko łobie Bożey dobroći *KuczbKat* 5; *CzechEp* 161; *WujNT Rom* 11/22.

W połączeniach szeregowych (8): *KromRozm II* k; *OrzRozm* C4; *Mącz* 114b; ále tą [*nauką*]/ nie ták bárzo fłynął/ íako cnotą/ ludzkoćią/ dobroćią á mądrą íenthencią w rádzie *GórnDworz* Ee; wiele pocźciwego/ y pożytecznego vrość może íemu/ y poddánym íego/ ze ípráwiedliwoścí ze ízczodroblíwoścí/ z wielkiego sercá/ z dobroći/ y z ínych cnot/ ktore należą bogoboinemu pánu *GórnDworz* Ee3; *ModrzBaz* 93v; *LatHar* 537; opátrzného A. o którého cnoćie/ dowćípíe y dobroći od wiele ludzi dobrych wzięlífmy śwíadectwá/ ná Woźného źíemie Krákówfkiey obrálífmy *SarnStat* 573.

W przeciwstawieniach: »dobroć ... niecnota« (1): áby íie dobremu wedle cnoty íego rowno pláćíłá dobroć íego/ á złemu wedle niecnoty íego áby íie też rowno pláćíłá niecnotá íego. *RejZwierc* 55.

»dobroć ... złe« (2): [człowiek czyni dobrze] gdy wziętyto złe/ dobrocią swą zwycięża: za złe dobrym oddawa [Vulg Rom 12/21] CzechRozm 243v, 98v.

W *apostrofach modlitewnych do Boga*: »twoja dobroć« (3): Przeto proffę twé bołkie dobroci/ podług obietzaniá iego/ raczy mi go przywrocitz *OpecŻyw* 163v; Dziękuie dobroci twoiey/ zá łzczeńliwe przeminęley nocy przełpánie: odpoczynienie to moje ofiaruię tobie *LatHar* 44; Dziękuie tobie zá wšelkie zlitowánia nieprzebrány dobroci twoiey/ ktoremiś nam niegodnym raczył rátunku dodać *LatHar* 566.

W *charakterystycznych połączeniach*: dobroć boska (boża, Boga, bostwa) (52), człowiecza (ludzka) (2), bezmierna (niezmierna) (11), nieogarniona, nieoszacowana, nieprzebrana (4), nieprzeżytna, nieskończona (3), niewymowna (9), niewysłowiona, nieznośna, osobliwa, pańska (pana)(25), (prze)dziwna (2), wielką (29).

Przysłowia: KOniecpolkim ácz názbyt/ nie zbywa vrody/ Ale dobroć tę by mógł/ kłásć śnadź y ná wrzody. *RejZwierz* 63.

Zbytńia dobroć łzkodliwa. *RejZwierz* B2, 148.

dobrocią y na frolźze źwierze Vgłafzczesz/ y Lew bierze z człowiekiem przymierze/ Z tym który mu ieść dawa *StryjKron* 566.

Zwrot: »okaz(ow)ać (a. ukazać, a. pokazować) dobroć« (5): duch łzwyąty chcąc yufz ukazacz dobrocz swoyą, nathchnął duchem uylókyem proroky *PatKaz II* 54v; *LubPs* R6 marg; *HistRzym* 80; Nágródź nam płáč poćiechami/ Okaź dobroć swą nád námi. *KochPs* 137; *LatHar* 219.

Wyrażenia: »hojna, obfita dobroć; hojność dobroci« [szyk 3 : 2] (3 : 1; 1): [Bóg] nas s pośzrod nieprzyacyoł swą możnoćią wywiódł A w obfitey dobroci swey ná wieki łie rozmogł *LubPs* dd5, dd5v; *RejWiz* 52; Odpuść kaźń/ odpuść winę ślubu nie mądrého/ A tę ofiarę przyymi/ y bądź iey łálkawkem/ Spráwuie to dobrocią twą hoyną/ nie práwem. *ZawJeft* 47; *LatHar* 457.

»litościwa dobroć« (1): BOże [...] rácz ią [królową] z litościwey dobroci twoiey długowiecznym zdrowiem y łzczeńściem obdárzoną/ ná gościniec wiekuiłtego zbáwienia prowadźić *LatHar* 627.

»miłosierna dobroć« (2): by był Duch święty z miłofierney dobroci twoiey thego w nas nie obiáñił/ tedybychmy byli temu nigdy nie zrozumieli. *RejPos* 142v.

»prawdziwa dobroć« (1): pokutá yeft łerdeczna łkruchá y žal grzechu z vprzeynym wzdychánim ku odpuffczenyu grzechu/ y prawdziwey dobroci. *KromRozm I* H.

»dobroć przyrodzenia« (4): czo który łpołob albo połtawa członkow człowieczych znamionuie, ietli dobroć albo złoć przyrodzenia. *GlabGad* A4; [bruzda weśrząd podbródku] vkazuie dobroć przyrodzenia y łkłonnoć ku wźzewu [!] dobremu. *GlabGad* O7, M, Mv.

»przyrodzona (a. wrodzona) dobroć« = *bonitas ingenii* *Mącz* [szyk 4 : 3] (7): *RejPs* 157; *Mącz* 26b; Pan z oney dobroci swoiey przyrodzoney przedlię nędzniká opułzczáć nie raczy *RejAp* 2; iáko przyrodzony rozum/ zá náuką dołkonálšzy bywa: ták zálię wrodzona dobroć/ zá zwyczáiem dołkonálšza łie słtawa. *GórnDworz* Hh4; *CzechRozm* 218; *GrochKal* 3; *SarnStat* 153.

»szczyra (a. szczerá) dobroć« = *ipsissima bonitas* *Mącz* (15): *LubPs* Tv, Cc2 marg; Ale pátrž iáką łálkę nád nędznikiem zyáwił/ S łzczyrey swoiey dobroci/ nie z iego godnoći *RejWiz* 52v; *BibRadz I* 8b marg, II 17b marg; *Mącz* 174b; *RejAp* AA4v; *RejPos* 142, 147v, 171v, 329v; *RejPosWstaw* 21v;

CzechRozm 266; *ArtKanc* I4; Bo BOg nas vřpráviedliwia z řzczerey dobroći y řzczodroty řwoiey/ bo tego záfłůżyć nikt nie może. *SkarKaz* 349a.

»dobroć święta« [szyk 2 : 2] (4): Iż wierne řwe wywodziř [!] z więzyenia řrogiego. A w řwiętey twey dobroći chowafz ie beřpiecznie *LubPs* gg3v, L2, dd5, dd5v.

»dobroć uprzejma« [szyk 1 : 2] (2): [o *Pawle Wilczku*] Vczynności dořtátek bez řwřzego wáfpienia/ Dobroć práwie vprzejmáf tu mafz s przyrodzenia *PaprPan* I2v; *KochPs* 172.

»wieczna dobroć« [szyk 2 : 1] (3): *LubPs* dd4v; *RejZwierc* 5v; Y my twéy wiecznéy dobroći vřfamy/ Ze w twym kořciele wrychle řtáfńáf mamy *KochPs* 92.

»wnętrzna dobroć« (1): Czudność tedy zwierzchnia prawdziwy znáf iefť/ á piáfno/ wnąętrzney dobroći/ iáfko piękný kwiáf ná drzewie znáfkiem iefť dobrego owocu *GórnDworz* L15.

»dobroć wszechmocna« [szyk 1 : 1] (2): *RejZwierc* 266; O dobry Iezu/ niech mię nie záfubia nieprawoř moíáf/ ktorego řtworzyłáf wřzechmocna dobroć twoia. *LatHar* 25.

Szeregi: »dobroć i cierpliwoř« [szyk 1 : 1] (2): [człowiek pobożny] řie z táfđ ná řercu ráđuie/ gdy kogo dobroćiáf řwáf y ćierpliwořiáf prawdziwáf zwycięży y pohođuie. *CzechRozm* 243v; *WujNT Rom* 2 arg.

»dobroć, (i, a) cnota« [szyk 10 : 4] (14): *MurzNT* A4; Páfnowye zwirzchni dla řwey dobroći á cnoty byli by bogowie *GliczKsiáf* H2v, P7; Wřzytkich řkáfřbow ná řwiecie/ y wřzytkie⁸⁰ złotáf/ Godnáfby/ zacna páfni/ twa dobroć/ y cnotáf. *KochZuz ktv*; Separatim de probitate alicuius dicere, Ná ořobliwořcy o cziyey cnotie á wielkiew dobroći mówić. *Mqcz* 280d, 323c, 366d; *GórnDworz* Q5v; *KuczbKat* 400; Páfřzay że tu ná co złym złořć/ á ná co poćciwym dobroć á cnotáf wychodzi. *RejZwierc* 102; *PaprPan* I3v; *SkarŻyw* 270; COż dźiř po Cnoćie/ gdy niecnotáf pláfci? Co po dobroći/ gdy człęk ná niéy tráfci? *PudłFr* 9; *Calep* 136a.

»darmo a z dobroci« (2): Páfřzayże tu godnořci nęđznego człowiekáf/ A dziwney Páfńkiey řáfki nád nim aż od wiekáf. [...] Dáfřmoć mu á z dobroći táf řie řáfłkáf řtáfłáf. *RejWiz* 53; *RejAp* AA4v.

»dobroć, (abo) dobrotliwořć« = *benignitas, bonitas Vulg* [szyk 2 : 2] (4): *KromRozm I* B3v; *Mqcz* 366d; A owoc Ducha iefť/ miłořć/ wefele/ pokoy/ ćierpliwořć/ dobrotliwořć/ dobroć/ nieřkwáfpliwořć/ cichořć/ wiáfraf/ miernořć/ wřřzymieźliwořć/ czyřtořć. *WujNT Gal* 5/22 [przekłáf tego samego tekřtu *KromRozm I* B3v], *Rom* 15/14.

»(roz)gniew(anie) i dobroć« (2): Serce mi řie řráfowáfłó cáfłý dzyeń rozmyřłáfyc/ [...] Rofzczýtáfiáf řwe złe řpráfwy á gnyew y dobroć iego/ Y yeřli řie gdy zmiłuye á pocyefzy řmutnego. *LubPs* R5; *BibRadz Is* 60/10.

»lutořć i dobroć« (2): Wyřłuchay prořzę/ me řzewliwe řkáfnie/ Wedłůg lutořci nigdy nieprzebráfney/ Y dobroći twey wiekom vřkazáfney. *GrabowSet* I3v.

»łaska (a. łaskawořć), (i, a, abo, i teź) dobroć« [szyk 21 : 22] (32): Tak Kroly ye⁸⁰ Mcz rozvmye yřch tho nyřkand ynand nyepochodzy yedno řdobroczy y złáfky they Samřzyeczkwey. *LibLeg* 11/152; *KromRozm III* A8v; *OrzRozm* L3v; Richley dobroć/ i łafka/ richley chuć wzaiemna W tim ci pořłůżyć może/ i ludzkoć przyjemna. *KochSat* B4v; gdy cnoty weřłzy ná řwiáf záf řáfłkáf/ á dobroćiáf náfury/ záfraz teź złořci dla oney przeciwnořci řpiętey/ muřiáfły im pomocz towarźyřtwa *GórnDworz* I; *RejPos* 140v, 147v; niezmierna dobroć y řáfłkáf Boża wielkiew chwały y dźiękowania báfřo iefť godna

KuczKat 225, 205; *WujJud* B; *RejPosWstaw* 21v; Nád to Pan Bog wŕzechmogący przez fłowo fwoye podáie fie nam/ ze wŕzytkiemí fkarby łálki á dobroci fwoiey. *RejPosRozpr* c4; *CzechRozm* 214v, 221, 266; [Bóg aniola do grzesznych śle] áby tym więcey tákiey fię łálkáwości Bołkiey/ y dobroci á obmyślánia iego około nas wŕtydzili/ y rychley wzrúrzyli *SkarŻyw* 557; *StryjKron* 145; *CzechEp* 283; *NiemObr* 113; My tedy znáiac táką niezmierną łálkę á wierutną dobroć tego Páná y dobrodzieiá fwego/ záprawdę powinniłmy go miłowác *WerGość* 208; *KochPieś* 72; *ArtKanc* B4v, P14v; *KochWr* 23; drogy zadney vsiebie wynalese niemoze. wszak ze będzieli muod WKM. podana nie odmawia iey pewien tego będąc ołasce y dobroci WKM. *ActReg* 108, 108; *GrabowSet* O3, Pv, P3; *WujNT* 520; *SarnStat* 153, 1002; *SkarKazSej* 692b.

»łatwość i dobroć« (2): Bo częfto śie fynowie zbytnią oycow fwych łatwością y dobrocią pfuią *KuczKat* 310.

»dobroć, (i, a) mądrość« = *bonitas et prudentia* *Modrz* [szyk 8 : 6] (14): yeft [*Chrystus*] yałnołzcz fzwytłofzcz y fzwyczyadło bez zmayı a vyobrazenye dobroczy y mądrołczy bozey *PatKaz* I 4v; *WróbŻółt* dd4v; *MurzNT* 103v; *KromRozm* II r3; *BibRadz* II 135c marg; Gdy tedy ten młodzieniałek [!] lata fwe dobrocią y mądrością przewyślzał/ tedy go za dziw nieiaki temu to fłarcowi pokazali. *KwiatKsięż* E3; Ale kthoż może miłość niebiefką tę/ ktora s piękności/ z dobroci/ z mądrości/ bołkiey fie wzniecza dołkonále chwálíc? *Górndworz* Mm6; Nád to iefzcze/ ony oycámi zowiemy/ ktorych opiece/ wierze/ dobroci y mądrości infzy ludzie poleceni bywáią *KuczKat* 305, 410; *WujJud* 50; *ModrzBaz* 13; *ArtKanc* I11; *LatHar* 665; *SkarKazSej* 660b.

»dobroć, (a, i, albo) miłosierdzie« [szyk 18 : 5] (23): *ZapWar* 1535 nr 2413; *LubPs* Tv; *BibRadz* I 103c marg; W pthaku Pelikanie wielką dobroć á miłofierdzye przeciw dzyeciom fwoim [*Pan Bóg nazaczył*]. *BielKron* 1v, 148v; *RejAp* 50v; *RejPos* 157v, 169, 171v, 208v, 284v; wolę ia thych fłupow nábudowác około fiebie co fie nigdy nie obálą á wiecznie trwác będą/ to ieft/ ieden s cnothy/ drugi s fprawiedliwości/ trzeci z dobroci á z miłofierdzia *RejZwierc* 50; *RejPosRozpr* b3; *KarnNap* D; *KochPs* 135; *SkarŻyw* 164; *NiemObr* 99; ná załugi moje nic fię nie fpułzczam/ ále nádzieię w dobroci y miłofierdziu twoim pokładam. *LatHar* 206; *WujNT* 391; Iáko człowieká znamy z twarzy/ ták P. Bogá z dobroci/ z miłofierdzia/ z łálkáwości/ z prawdy/ y z innych cnot iego Bozkich *SkarKaz* 278a, 280b; *SkarKazSej* 665a, 707b.

»miłość, (i, albo) dobroć« [szyk 3 : 2] (5): O boże wŕfchmotzny niewymowné dáwam dzięki twé miłoci albo dobrociy/ ijżełmi twégo fyna dál *OpecŻyw* 15; A gdy fie vkazála dobroć y miłość ku ludzjom zbáwiciela náłzego Bogá/ nie wedle vczynkow náłzych/ ále z miłofierdzia *RejPosWiecz*³ 98; *CzechRozm* 53v, 89v; O nieofzácowána dobroci y ku Rzeczyołpo: miłoci/ kto cię dziś náśláduie? *SkarKazSej* 669a.

»dobroć, powścięgliwość« (2): Mnie fie to niezda pánie Wapowłki/ áby dobroci/ powścięgliwości/ y inych cnot ktore chceł w. m. áby Dworzánin wlał w fwego páná/ náuczyć fie ktho mógł *Górndworz* Ee8.

»dobroć, (i) prawda« (3): *LubPs* L2; W twym kościele chwálebné imię twé wfpomionę/ A to więc prze dobroć onę/ Y prze wrodzoną/ boże wieczny/ prawdę twoię *KochPs* 201, 83.

»dobroć, (i) skromność« = *probitas et moderatio* *Modrz* [szyk 1 : 1] (2): *RejZwierc* 49; Ią nickszemni/ ktorzi pochlebuiąc dżiatkam wielkich Pánow [...] pirwey w ich fercá cedzą pychę y nádętość/ niżli iáką wiadomość dobroći y fkromności. *ModrzBaz* 12.

»dobroć i (a) sprawiedliwość« [szyk 5 : 3] (8): *GliczKsiąż* E8v; *LubPs* gg4; My theż y fprawiedliwość/ y dobroć/ y nieśmiertelność mamy/ przez Kryfthulá z Iálki/ ále nie z nátury iáko Syn. *GrzegRóżn* D3v; *RejZwierc* 44v; Tám Itąd poznáwác muśimy/ co iest dobroć y fprawiedliwość/ á co złość y niepobożność. *WujJudConf* 74; *CzechRozm* 218; *WujNT* 259; [*Faryzeusze*] ná zwierzchownych tylko wczynkách pokládáli dobroć y fprawiedliwość fwoię *SkarKaz* 310a.

»dobroć, (i) srogość« = *bonitas et severitas* *Vulg* [szyk 1 : 1] (2): Obáczże tedy dobroć y frogość Bożą: to iest/ przeciwno tym ktorzy vpádli/ frogość: á przeciwno tobie dobroć *WujNT Rom* 11/22.

»dobroć, (a, i) stateczność (a. statek)« [szyk 2 : 2] (4): nye godziło fie dzyatek fwych kárác [...] gdyby dzyatki Iáme dobre były/ s przyrodzenya dobroć á ftáteczność miłowály. *GliczKsiąż* F6, H7v; [o *Chodorowskim*] Státeczność tu y dobroć fpołem fie zmieszála/ A Inadż iefzcze w pieluchach onego záltála *PaprPan* D, G3.

»(ni, nie) dobroć i (ani, ale) strach (a. bojaźń)« [szyk 2 : 1] (3): Bo gdy fobie wfpomioniefz dobroć y ftrách iego/ Będzyeć iuz žal obrázić Páná ták możnego. *RejWiz* 187, 50; iefli białogłowy kęs co dobrego czyniá/ że im to nie z dobroći/ ále z boiáźni pochodzi. *GórnDworz* Y5v.

»dobroć a swoboda« (2): vbráwłzy iá [*niewiastę z wyspy*] w cudne odżienie/ bo ten tám lud nágo chodzi/ nákarimiwłzy dobrymi potráwami y vpoili winem Iágodnym/ darowawłzy puścili iá zálię do fwoich wolno. Oná potym wIzem fwoim opowiadála wielką dobroć á fwobodę gości przyplłynionych. *BielKron* 441, 447.

»dobroć i świętobliwość« (2): Ofstatecznie dobroć y świętobliwość iego w tym fie vkazała/ iż gdy vmarł [...] niebył ieden w miefcie ktorzyby go niezałował *WróbŻółtGlab* A4v; dobroći y fwyętobliwości yego [*Boga*] náfláadowáli/ á przykazánya yego pełnili. *KromRozm* II kv.

»dobroć i uprzejmość« (2): Więć ktemu táz fortuná tym go vftroiála/ Ze dobroć y vprzejmość wielką w nim fpráwiála. *PaprPan* E4.

»(wiel)możność, (i) dobroć« [szyk 2 : 1] (3): *OpecŻyw* 108; Tu obaczác mamy. I. Początek z wyflawianiem możności y dobroći Pánfkiey. *LubPs* G2 marg; Odpuśće nam winy náłze/ ktoremi gniewamy závłze/ dobroć y wielmożność twoię/ vkázże nam Iálkę fwoię. *ArtKanc* D2v.

»dobroć, (i) wstyd« = *verecundia, probitas* *Modrz* [szyk 3 : 2] (5): wfzytkim wobec pocżciwym [*białem głowom*] trzebá cnoty małżeńfkiey/ trzebá wftydu/ dobroći/ baczenia/ porządku/ vmiejętności/ iáko dom fwoy rzędzić *GórnDworz* V8, B7v; Lecż ono żrzetelna rzecz iest/ iż gdyby ftáteczne wychowánie/ wftyd/ dobroć/ cnotliwe á święte obyczáie w ktorey Rzeczyfpolitey moc miály/ tedyby tám Státutow lub praw nietrzebá *ModrzBaz* 69v; *KochPieś* 39; *Phil* G4.

»(wszech)moc(ność), (i, a) dobroć« [szyk 13 : 3] (16): *LubPs* gg4; Abowiem on Iam iest Bog á Pan wieczney mądrości/ mocy/ y dobroći fpolnie z Synem fwoim y z Duchem świętym *BibRadz* I *3, I 303c marg, *Ps* 59 arg, 144 arg; dał [*Bóg*] tę znáiómość: żełmy vználi iego wielmożność/ moc/ y dobroć/ mądrość/ y opátrznóść we wfzyftkich rzeczach *BiałKat* 76, 156; *KuczKat* 410; *WujJudConf* 49v; *KochPs* 86; Księgi fwoie zwał wfzyćiek fwiát/ y kázde námnieyfsze ftworzenie. Bo wnim dobroć/

wfzechmocność/ y bogáctwo Boſkie/ poznać y wyczytác mogł. *SkarŻyw* 56, A3; *LatHar* 147, 219 [2 r.], 457.

»dobroć, zacność« (2): niepatrz więcyi na dobroć zacność ludzká/ niſz na prawdę pana twoiego i fłowa iego *MurzNT* 126.

»dobroć, (a(l)bo, a, i) złość; złość z dobrocią« = *bonum et malum* *Modrz, Vulg* [szyk 15 : 7] (22; 1); *BierEz* I4; TAKież y po oczu dobroć albo złość może być poznana *GlabGad* N5v, A4, L8 [2 r.], M [2 r.], Mv [2 r.], N3v; *SeklWyzn* b3; Y niepodobna to rzecz v Bogá y v ludzi/ áby złość z dobrocią iednákiey odpłáty były kiedy. *BielKron* A5; pan chceli áby go ci/ ktorým on rofkázuie zá co mieli/ muſi raz dobrocią/ drugiraz złościá nárabiác *GórnDworz* Ff7, Bb4v; *RejZwierc* 102; *BudBib Prov* 14/22; Bo íprawiedliwoſć á nieíprawiedliwoſć/ dobroć á złość nie przeto íá rzeczy rozne/ że ták o nich ludzie rozumieią y ná to íię zgadzáiá *ModrzBaz* 1v, 29; *ArtKanc* P15, P20v, T; Oto Krolu chwały/ pátrz íáko íię wflawiłá złość moiá/ á dobroć twoiá? *LatHar* 269; *SkarKaz* 611a. [*Ponadto w innych połączeniach strukturalnych 3 r.*].

Wyrażenia przyimkowe: »dla dobroci« (10): *SeklWyzn* b3; *HistAl* E6v; *GliczKsiąż* H2v, H6v; [*Bóg*] Ma być od nas zawždy chwalon/ dla dobroćy iego tćcion. *SeklPieś* 31; *BibRadz* I *6v, *Ps* 144 *arg*; Poetowie piłáli ie [*Helene i Klitemneſtre*] nie ná zyemi ále ná niebie íie vrodzić dla ich ofobliwych rozumow/ dobroći/ y cudnoſci. *BielKron* 21v; *ArtKanc* M20, Q9.

»prze(z) dobroć« (14): Gdy ktorá rzecz w íwey mocy małz/ A inemu iey dopuſzczáłz: Prze íwą dobroć k temu przyidziełz/ Bárzo iey łatwie pozbedziełz. *BierEz* M3; *OpecŻyw* 107; KOloman wzgárdził pleſzem á ítolec krolewki przyiáł [...] przez brátá młodſzego dobroć *BielKron* 301v; *PaprpPan* Aa3v; vczyń íákkę zemná Prze dobroć íwoię ſwiátu nie táiemná. *KochPs* 34; *Confitemini domino quoniam bonus. Chwalćie páná prze dobroć iego niewymowná* *KochPs* 163 [*idem* 177, 179], 42, 103, 160, 177, 179, 201; *ArtKanc* B4v; *GrabowSet* F3v.

»w dobroci« = *in bonitate* *Vulg* (11): *Bonus es tu: et in bonitate tua doce me iuſtificationes tuas. Dobris thy iełt/ á w dobroci twey raczy mie navczyć íprawiedliwoſci twoiey. WróbŻołt* 118/68 [*przekład tego samego tekstu LubPs* bb2]; O Pánie tyſ w dobroći twey iełt wiecznie nieſkończony *LubPs* dd6v, aav, bb2, dd4v, dd5, ee5, gg3v; abowiem w rozniewaniu moim vderzyłem cię był/ a w dobroći moiey zmiłowałem íię nád tobá. *BibRadz Is* 60/10; *ArtKanc* 110v, T.

»według dobroci« = *secundum bonitatem* *Vulg* (2): Y vczynieſ w nas Pánie Boże náłz/ według wífelkiey dobroći ſwoiey/ y według wíſyłtkiego zmiłowania twego onego wielkiego: íákoſ mowił przez ílugę twego Moizełlá *Leop Bar* 2/27; *GrabowSet* I3v.

»z dobroci« = *de bonitate* *Vulg* (61): *OpecŻyw* 33; [*Syn Boży*] od uyekow s íwey bełzmyerney dobroczy umyłzyl íłapycz náłzwyath *PatKaz II* 30, 45v; *ZapWar* 1535 nr 2413; *LibLeg* 11/152; *RejKup* r7, z6, dd7v; *GliczKsiąż* P7v; *LubPs* cc2 *marg*; *RejWiz* 52v, 53, 169v; *Leop* 4.*Esdr* 7/68; *BibRadz* I 103c *marg*, II 17b *marg*; *BielKron* 441; *RejAp* AA4v, 50v; *GórnDworz* L1; *RejPos* 140v, 142, 142v, 147v [2 r.], 171v, 329v; *BiałKat* 76; kiedy my nawięcey mnimamy íełmy iuż zginęli [...] tedy Pan Bog nawięcey z wielkiey dobroći ſwoiey ízuka nas y ítára ſie o nas *KuczKat* 376, 110, 205; *RejPosWstaw* 21v; *RejPosRozpr* b3; *CzechRozm* 53v, 89v, 266; *KarnNap* C2v; Ten [*Bóg*] nas/ z íwey dobroći żywéy/ Odiáł ſmierći vkwápliwéy *KochPs* 95, 199; *SkarŻyw* 270; *CzechEp* *3;

NiemObr 16; *ArtKanc* F19v, I4; *ActReg* 108; *GrochKal* 3; *Vćiefzyłeś mnie/ z fwey dobroći/ Pánie/ Odmieniłeś płáč/ w wełołe śpiewanie GrabowSet* I, C3, Pv; *LatHar* 627; *WujNT* 391, 520; Iakóż tego z dobroći fwéy pánfkiéy/ wżem aż do Séymu przyżłégo Koronnégo pozwalamy *SarnStat* 96, 153, 1002; *SkarKaz* 209b, 349a, 611a; *SkarKazSej* 672b, 699b; Ktorem dobra przypádły bez prace y trofki/ Po rodzicach y krewnych/ tak z dobroci Bołkiey. *KlonWor* 55.

»za dobrocią« (2): zá dobrocią Bożą przez Duchá świętego podáne fá nam ty Kłięgi święte/ ktore zowiemy Biblia *BibRadz* I *7; *GórnDworz* I.

W przen (2) : á coś theż w. m. o piękności powiedział/ iákoby miałá być promieniem dobroći Bożey/ á kthemu záwdy dobra/ ia thego nie baczę *GórnDworz* L14, L1v.

2. Dobro uczynione lub okazane komus [w tym 43 r. pl] (64) :

a. *Dobrodziejstwo wyswiadczone człowiekowi przez Boga; bonitas Vulg* (41) : racz na mię grzéffną wfpominatz/ ij na dobroci ktorés mi ráczyl vdzialatz *OpecŻyw* 166v; *PatKaz* II 45; W tym pieniu chwali Prorok pana boga y dobroci iego iże niebo ftworzył [...] iż też angioły ftworzył/ iż ziemię vmocnił *WróbŻołt* hh6v; Vczyniłeś dobroć z flugą twoim [*bonitatem fecisti cum servo tuo*] miły panie według obietnice twoiey. *WróbŻołt* 118/65, V6, V7, oo4v, vv; *SeklWyzn* e3v; *SeklKat* E4, G2, S; *BielKom* E7; wylicza tu porządnie wżytki dobroći Pánfkie/ iáko lud ná pufzczy kármić raczył/ iako im dał mocne krole z obiecáną zyemią w poddáńtwo ich. *LubPs* Z4v; Nadobne okazanie kościołowi fwięthemu dobroći Pánfkich/ áby ich będąc wydzyczen/ dziękował zá nie Pánu. *LubPs* eev marg, O6, P3v marg, Q, X4 marg, S4v (20); *RejWiz* 52; áby okazał w wiekach przyfllych hoyność bogáčthwá łálki fwoiey/ w dobroći nád námi [*in bonitate super nas*] w Chryftufie Iezufie. *Leop Eph* 2/7; tedy nam iest potrzebá wiedzieć/ co iest Duch fwięty/ á iákíe fá dobroći iego/ y fpraw y iego. *RejPos* 140v; CHwal Páná poki żywiefz/ flaw dobroći iego Dufzo ma: poki czuiefz władzą duchá fwego *GrabowSet* Dv, Kv, K3.

Wyrażenie: »szczodre dobroci« (1): Wyznanie dziwnych fpraw Bołkich/ y dziękowanie zá iego fczodre dobroći. *LubPs* Cv marg.

Szereg: »błogosławieństwo i dobroci« (1): iż przez łacne ftháranie [...] doftąpić możemy onego błogosławieństwá á onych niefkończonych dobroći *RejPos* 141v.

b. *Dobry uczynek, dobrodziejstwo uczynione przez człowieka* (23) : Niepożyteczneć złych dobroći/ Zá lekárftwo iad ci wroći *BierEz* I4, Q, Qv; Nám nauka/ aby zádný wfobie niedufál/ ani wfwych dobrociách/ bo lám pán Iezus w ewanielij mowi nauczaiątz. Gdy wflytko popelnicie náczefcie obwiązani prikázanim moijm/ ieffcze mowcie/ fludzyfmy nieużyteczni. *OpecŻyw* 35, 30v; Dobroć oddaway á nad nędznymi lutofcivy byway. *BielŻyw* 19; Tymci to obyczáyem y żydowye dobrze wczynili/ iż páná Kryftufá o śmierć przypráwili/ przez ktorą my zbáwyenyne mamy. Bá y czárt by w tym fwą czątkę dobroći myał/ ktory żydy ktemu przywyodł *KromRozm* I L2v; próftego á wprzymego miedzy ludźmi nie náleść. ieden drugiego krwie prágnie: mąż brátá fwego ná śmierć łowi. Złość rękú fwoich dobrocią zowią *SkarKaz*)(3; *PudłDydo* Bv.

Przysłowie: Stárádawna przypowiefć/ Gdzie co złego płáci/ Dobtoć [!] tám bez pochyby myto fwoie tráci. *Prot* B2v.

Zwroty: »dobroć za złość oddawać« (1): [Chrystus] rofkazał dobroć za złość oddawać/ á toć iest dać plaćć/ gdi łuknią weźmą *SeklKat* 12.

»złością (a. złym, a. złość) oddawać dobroć (a. za dobroć)« [szyk zmienny] (10): *March*¹ A4; Ieftliżem ia wraczał zle tym ktorzy mi złym oddawali (dobroći moie) [si reddidi retribuentibus mihi mala] niechći łufznie vpadnę od nieprzyacioł mych beż pożytku. *WróbŻołt* 7/5; *RejPs* 224v; Samemuć to dām rozeznać Ieftli przyłtoi oddawać Komu złością czyę dobroć *RejJóz* F3, F3 marg, H; Iż kto złością zá dobroć tu oddawa komu/ Ze łie temu nie łzczęsci nigdy w iego domu. *HistLan* F4, B3; wftań a goń zá mężmi temi/ á dognawłzy ich tedy rzeczełz do nich: przeczeście oddali złość zá dobroć [quare reddidistis malum pro bono] *BudBib Gen* 44/4; *CzechRozm* 243.

»dobroć płacić złością (a. niewdzięcznością); co złego płaci dobroć« [szyk zmienny] (2; 1): *Prot* B2v; Ktory łie w tey niecnocie gdy iuż raz záplecie/ Iż łie imie dobroći niewdzięcznością płacić/ Tákowyc łie iuż nigdy niechce z ludźmi zbráćić. *HistLan* F3v; To Pan [...] Kto nie tła zgubną żádością Połpołłtwu dufa z bácznością/ Ktore dobroć płaci złością *RybGęśli* C3.

Szereg: »dobroć i złość« (1): Bog żywy niełkončony Obraz z Oicza wyrafzony A jeden na wyłokołczy Czo płaczy dobroczy y złołczy *RejKup* o6v.

3. *Najwyższa wartość abstrakcyjna; ideał absolutny; bonitas Vulg (44) :* *OpecŻyw* 143v; *HistAl* 18; I przetółz on łám [Bóg] iest łprawiedliwością nałzą/ on dobrocią nałzą/ gdyłz łwoiełi niemámy *MurzNT* A4v; [dzieci źle wychowywane] ku dobremu á łtátecznemu yáko by wedle Bogá y dobroći przyłtało połtánowyenyu nye mogą przysć áni przyłtápić *GliczKsiąż* H5; *GórnDworz* L15, L16v; nieprzyáciel móy [...] Chęć mi niechęcią oddał: y dziś mię łromoći/ Zem przyáćielem záwždy dobroći [*Vulg Ps* 37/21]. *KochPs* 56; *PudłFr* 46; Oycze dobroći/ łáłká niełkończona Twa/ niech mię łámá broní *GrabowSet* N2; Ogniu niezgáłzony/ miłości gorąca/ Słodki Chryłte IEzu/ dobroći płynąca [...] Ołwieć mnie *GrabowSet* Q3v, I3, K3v; *LatHar* 164; *KołakSzczęśl* A4; O dobroći ktora dáry twemi nápełniałz włzytko łtworzenie: iáko cię chwalić y miłować nie mam? *SkarKaz* 279b; *SzarzRyt* B4.

Zwrot: »naładować dobroci« = *sequi bonitatem Vulg (4)*: Ci ktorzy oddawali złe za dobre vwłaczałimi bowiem ia naładowałem dobroci. *WróbŻołt* 37/21 [przekład tego samego tekstu *Leop*]; *LubPs* bb2; *Leop Ps* 37/21; Bo nam ten [Bóg] iest dobry/ pod którym żywiemy/ náłładuiąc pobożności y dobroći *CzechEp* [394].

Wyrażenia: »istotna dobroć« (1): bo tákowey cudności ina przyczyná nie iesth/ iedno piękność dułzna: á táz iest łftotną dobrocią *GórnDworz* L16v.

»najlepsza i najwiętsza dobroć« (1): *Deus optimus maximus*, Pan Bóg nayłepłza y naywięłtłza dobroć. *Mącz* 266d.

»najwyższa, wysoka dobroć« (5 : 1): Zachować w radzie tajemność iest wyłoka dobroć. *BielŻyw* 96; *KromRozm II* b2; łmiełz mowić y piłać/ náprzećiwko Pánu Bogu/ nawyłłłzzy dobroći y tryłtłści *KrowObr* 220v; *Repudiare volupatis patricinium*, Nie chcieć więcey dzierzeć s temi kórtzi roskółz zá nawyłłłzłą dobroć poczitáyą. *Mącz* 284a; *GórnDworz* Mm5v; *LatHar* 297.

»nieskończona dobroć« (2): Słuchayże pilno cóć tu powieda ona niełkonczona dobroć/ á ten iuż nam zełłány błogółławiony Syn iego *RejPos* 146, 149v.

»dobroć niestworzona« (1): Pan Kryftus dobroć niestworzoną [!] chciał/ áby káždy człowiek Krześcijánki/ z nyeiákiey łtrony wiedział o dniu onym óstátecznym. *LeovPrzep* F4v.

»sama dobroć« (3): [*Boga nazywamy*] Nie tylko dobrym/ co iełt mnieyłzá rzecz/ ále też y łámą dobrocią/ co iełt rzecz wiéłtłza. *SarnUzn* B8, C; *Acacia id est Innocentia – Sama dobrocz. Calep* 11a.

»studnica dobroci« (1): PAnie náłz łtudnico dobroci/ Oycze nie rodzony/ od ciebie włze dobre pochodzi *ArtKanc* B14.

»dobroci źrzodło« [*szyk 1 : 1*] (2): Tyś dobroci źrzodło/ y to ták trwác będzie/ Tyś łtudnicá łáłki nieprzebrána włzędzie *GrabowSet* Dv, X3v.

Szeregi: »dobroć, doskonałość« (1): [*Arystoteles powiada być jednego sprawcę wszech rzeczy*] temu łámemu dáie dobroć/ dołkónáłość y wyborność/ nád iné włzyłtki rzeczy *OrzQuin* O3.

»dobroć i istność« (1): Alem iá [*Bóg*] iełth nie tylko miłofierny/ ále też łámo miłofierdzie/ łámá dobroć y łámá łftność *SarnUzn* C.

»dobroć, (i) miłosierdzie« [*szyk 1 : 1*] (2): PAn bog w troycy iedyny/ mądrość niełkoczona Dobroć y miłofierdzie/ moc niewyłłowiona Iełt ták namiłofciwłfy/ w káżdey łwoioy [!] łpráwie. *KlerWes* A; *SarnUzn* C.

»miłość, dobroć« (2): *OpecŻyw* 91; O miłości cóś łłowy nie iełt wymowiona/ O dobroci/ cóś łmysłý nie iełt ogárniona/ [...] Rácł mi to/ prółzę cię/ dáć *GrabowSet* P3.

»dobroć, (a, i) prawda« [*szyk 2 : 2*] (4): *KromRozm II* b2; *GliczKsiąż* K7v; Tyś iełt Bog [...] Tyś prawdá niełkoczona/ dobroć/ żywot/ zdrowie *RejWiz* 165; bo iego [*Boga*] Drogi/ dobroć á prawdá *GrabowSet* G4.

4. *Szczęście wiekuiste; bonitas Vulg* (3) : Abych ogládał w dobroci [*in bonitate*] obráne twoie áłbch łię wefelił wefelem narodu twego *BudBib Ps* 105/5.

Szereg: »dobroć i (albo) zbawienie« (2): Przytým prófy iego łwiéte miłofci/ aby rácł w tobie przemienitz tzoby bylo przeciw dobroci łj zbawieniu twému. *OpecŻyw* [57]v; wczynki konyeczne nie nyepomagáýą ku dobroci áłbo zbáwyenyu. *KromRozm I* [H3].

5. *Wartość, wysoka jakość* (21) :

a. *O rzeczach konkretnych; bonitas Modrz, JanStat* (14) : Palladius lekarz ieden powiada yže náłienie w iedney bani iełth rozne [...] ktore iełt na dole baniey to iełth mnieyłzey dobroci *FalZioł* I 39c; Też tu małz drugie niepołpolitey dobroci/ od iednego zacznego częłto kroć pokułzono z wżytkiem lekarłstwo. *FalZioł* V 81v; Tám też nie dáłeko iełt kłięłtwo *Záringeńłkie*/ gdzie wino rołkólzne czerwone/ kthore może być przyrownáne y dobrociá y łmakiem winu *Wultureńłkiemu*. *BielKron* 286v; IZby mogłá przydáć łie zdrádá w tkániu łukien [...] nietylko w vmnieyłzení dobroci [*diminuenda bonitate JanStat* 1054]/ ále też w długości y łzerokości miáry áłbo łokciá *SarnStat* 281 [*idem*] 945.

dobroć czego (7): *FalZioł* V 63; *GlabGad* D6v; A gdi o dobrocz thakiego złotego bil pithan, thedi powyedzył ze dobri złothi yełth. *LibMal* 1545/94; A ták wiedząc iáka łáletrá/ wedłóg iey dobroci wáę mieć. *BielSpr* 73; wedle mnołtwá owocow łwych námnożył ołtarzow/ Wedle dobroci [*iuxta ubertatem*] ziemie łwey náłtáwiáli obrázow. *BudBib Os* 10/1; *ModrzBaz* 119v; *SarnStat* 90.

Szereg: »(ani) wielkość i (ani, jako też) dobroć« = *nec quantitas nec bonitas* *Modrz* (4): Ale taki podatek wielu ludziom zdał się być nieprawnym: bo wybierając go tylko łany liczone/ a niemiano baczenia na ich wielkość/ ani na dobroć ziemi. *ModrzBaz* 119v; [gdzieby kto więcej dzierżał gruntu niżliby mu należało] powinien drugiemu przez pomiarę [prawną] we wszystkich pożytkach iako przydzie/ tak wielkością iako też dobrocią nárównać *SarnStat* 1164, 90, 1164.

b. *O abstraktach; bonitas Vulg* [czego] (7) : *OpecŻyw* 85v; [*Maryja*] była w wszystkich cznoth napelniona a doskonale dobrocią cznoth ożwyczona *PatKaz III* 96; Owżekic by się lepszą ziemią zdał byc *Gamaliel*/ niżli *Paweł*/ a wżdy inaczyi widziemy/ A tak dobroci ziemi ku przyięciu słowa bożęgo/ [przeszły] godności abo niegodności nieładźmy *MurzNT* 66; Bo sie hoynye w wścyech twoich łalká rospłynęła/ Dobroć błogostawyentw Bołkich tak cye ogárnęła *LubPs* M2v; Przyacielowi wiernemu żadna rzecz niemoże być przyrównaná/ y nie iest słusna wagá złothá y łrebrá przeciw dobroci wiary iego [*contra bonitatem fidei illius*]. *Leop Eccli* 6/15; Abowiem *Korynthianie* mniemáli/ żeby moc Sákramentu krztu S. pochodziła od dobroci krzćicielow: y przetoż się chlubili/ że byli łynmi duchownymi zacnych ludzi. *WujNT* 579; *WysKaz* 7.

Synonimy: 1. łaskawość, miłosierdzie, uczciwość, życzliwość; 2. dobrodziejstwo, łaska; 4. szczęście.

Cf **DOBRO**, [**DOBROĆ**], **DOBROTA**, **DOBROTLIWOŚĆ**, **DOBROTA**